

ผลของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย THE EFFECT OF GROUP MOVEMENT ACTIVITY MANAGEMENT FOR SOCIAL SKILL'S DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD

ณัฐกมล ระภาณูสิทธิ์^{1*} อธิพงษ์ เพชรสุทธิ² มานะ ปิยะวันเวช³

Natkamol Rapanusit¹ Atipong Phetsute² Mana Piyawonwech³

^{1,2,3} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

^{1,2,3} Faculty of Education Pathumthani University, Thailand

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ออกแบบกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย (2) ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสุเหร่าเขียว อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง ระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม และแบบบันทึกการสังเกตพัฒนาทักษะทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ได้แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มที่ใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ รวมมีกิจกรรมทั้งหมด 12 กิจกรรม ใช้เวลา 4 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที เป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มที่มีความเหมาะสม สามารถนำมาไปใช้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ เด็กมีทักษะทางสังคมหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะทางสังคม, เด็กปฐมวัย, กิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม

* E-mail address: natkamol.r@ptu.ac.th¹, Atipong.p@ptu.ac.th² mana.p@ptu.ac.th³

ABSTRACT

The objectives of this research article were to (1) design group movement activities to develop early childhood social skills, (2) study social skills of early childhood before and after group movement activities. The sample group was preschool children studying in Kindergarten Year 2, Semester 2, Academic Year 2020, Surao Khiao School. Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province Twenty people were obtained using a specific random method. The duration of the experiment was 4 weeks, 3 days a week, 30 minutes per day. This research was a quasi-experimental study. The tools used for data collection were the research tools, including the group movement activity plan and the observation log form for developing early childhood social skills. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation.

The result of the study found that: A group movement activity plan was developed that was used to develop social skills in three areas: helping others, working with others, and taking responsibility for duties, there were 12 activities, lasting 4 weeks, 3 days each, 30 minutes each. It was an appropriate group movement activity that could be used to organize activities to develop early childhood social skills.

The pre-experimental children who received group movement activities after the experiment were significantly higher than before the overall experiment. When considering each aspect, including helping others, working with others and taking responsibility for their duties, the children's social skills after the activities were higher than before in all aspects.

Keywords: The Development of Social Skills, Early Childhood, Group Movement Activities

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และเป็นประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 การเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งด้านความรู้ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัตและการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดน จึงเป็นความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศต้องเร่งดำเนินการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาประชาชนของประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะสร้างความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมด้วยการถ่ายทอดความรู้ เป็นกระบวนการฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งชีวิต (ณภกกร เจละละ, 2562) ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรม และคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี, 2560)

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ขณะเดียวกันเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สมองและร่างกายกำลังเจริญเติบโตซึ่งการเจริญเติบโตทางร่างกายจะปรากฏออกมาในลักษณะของสุขภาพอนามัยในด้านรูปร่างและสัดส่วนของร่างกายโดยเด็ก 1-6 ปี จะมีความเจริญเติบโตทางร่างกายในระดับสูงซึ่งจะเป็นไปตามวัยของเด็ก เช่น เด็ก 4 ปี

จะสามารถเดินลงบันไดแบบสลับเท้าได้ดีกว่าเด็กอายุ 3 ปีและจะกระโดดด้วยเท้าข้างเดียวหรือในการกระโดดสลับเท้าเมื่ออายุ 5 ปีขึ้นไป ควรส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อใหญ่นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย โดยธรรมชาติของเด็กชอบการเคลื่อนไหวมาตั้งแต่เกิดโดยไม่ได้รับการฝึกหัด เช่น การเดินไปมา การไขว่คว้า เป็นต้น การเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กจะเริ่มจากศีรษะไปยังส่วนเท้าจากลำตัวไปยังแขน มือ และนิ้วจากสะโพกไปขาจนกระทั่งถึงปลายเท้าการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่นี้จะนำไปสู่การควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อและจะมีผลไปสู่พื้นฐานการเรียนรู้ต่อไปและในเด็กปฐมวัยไม่สามารถควบคุมร่างกายให้อยู่นิ่งได้ เด็กจึงมีการแสดงพฤติกรรมที่เป็นการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเดิน วิ่ง กระโดด ปีนป่ายต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นต้น จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กเคลื่อนไหวนั้นมักจะใช้กล้ามเนื้อแขนขาและลำตัว ซึ่งความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สนองความต้องการ ความสนใจ ความปลอดภัย เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก โดยครูจะคอยเป็นผู้ชี้แนะสนับสนุน เรียนรู้ร่วมกับเด็ก และเด็กได้ลงมือปฏิบัติค้นพบด้วยตนเอง (ณกกร เจละละ, 2562)

สำหรับแนวทางการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามที่จะระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2560) กำหนดไว้ว่าควรจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการเหมาะสมกับอายุ และวุฒิภาวะของเด็ก เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือปฏิบัติเคลื่อนไหว สำรวจ สังเกต สืบค้น ทดลอง คิดวางแผน ตัดสินใจ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็กการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ควรจัดในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรีหรือกิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษา โดยเฉพาะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ และการวาดภาพ ซึ่งเป็นวิธีการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย (วรรณิศา แสงโรจน์รุ่ง, 2557) ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันอื่น ๆ ด้อยกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกันด้วยการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้น ช่วยให้เด็กมีโอกาสมีการพัฒนาทั้งในด้าน ความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกนึกในความสามารถของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตัวเองตลอดจนในการที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในทักษะการเคลื่อนไหว

การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่ม เป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานด้านร่างกาย เช่น การเดิน วิ่ง กระโดด อย่างอิสระตามจินตนาการ โดยจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ซึ่งมีนิทาน เพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย รวมทั้งการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการเคลื่อนไหว มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ไว้ให้หลากหลายไม่ซ้ำกันในแต่ละสัปดาห์เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจที่จะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวางแผนร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม และการกล้าแสดงออก โดยมีกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มซึ่งมีลำดับขั้นตอนหลักสามขั้นตอนคือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวให้กับเด็กปฐมวัยนั้นส่วนมากครูผู้สอนจะเน้นให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ โดยใช้เครื่องเคาะจังหวะในการปฏิบัติตามคำสั่ง การปฏิบัติตามข้อตกลง การเป็นผู้นำ - ผู้ตาม และการนำเสนอหาความสัมพันธ์โดยใช้บทเพลงหรือคำคล้องจองและจังหวะทำนอง ให้เด็กได้บริหารร่างกายเท่านั้น แต่การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มยังเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สามารถเอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มให้กับเด็กปฐมวัย จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเข้าไปในกิจกรรม ในขณะที่เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม เพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรม การช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำ-ผู้ตามที่ดีและการกล้าแสดงออก (วรรณภรณ์ มะลิรัตน์, 2554)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทักษะทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบเพลง ประกอบนิทาน ประกอบคำคล้องจองและประกอบปริศนาคำทาย ในการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มที่เหมาะสมให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยนำไปใช้ในการจัด

กิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยทั้ง 3 ด้าน ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสุเหร่าเขียว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนนักเรียน 41 คน จาก 2 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสุเหร่าเขียว เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนนักเรียน 20 คน จาก ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง 1 ห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม
- 2.2 แบบบันทึกการสังเกตพัฒนาทักษะทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

- 3.1 การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ดำเนินการ ดังนี้
 - 3.1.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม
 - 3.1.2 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
 - 3.1.3 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม จำนวน 12 แผน โดยเน้นทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการรับผิดชอบในหน้าที่
 - 3.1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มและคู่มือการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับแผนการจัดกิจกรรมเกมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มจำนวน 3 ท่าน
 - 3.1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำมาหาค่า IOC ได้เท่ากับ 1.00
- 3.2 การสร้างแบบบันทึกการสังเกตพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ดำเนินการ ดังนี้
 - 3.2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย การสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคม และการบันทึก โดยศึกษาแบบสังเกต และนำมาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุม ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 3.2.2 นำแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ จำนวน 3 ท่าน นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้เท่ากับ 0.67 - 1.00
 - 3.2.3 นำแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลองเดี่ยว (One Group Pretest Posttest Design) โดยการทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน มีลักษณะการทดลองนี้

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนทำกิจกรรม	กิจกรรม	หลังทำกิจกรรม
E	T ₁	X	T ₁

ความหมายของสัญลักษณ์

E แทนกลุ่มตัวอย่าง

T₁ แทนการทดสอบพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง

T₁ แทนการทดสอบพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง

X แทนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม

4.2 การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ทำการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางการดำเนินการทดลอง

สัปดาห์	วัน	กิจกรรม	สื่อ/วัสดุอุปกรณ์	เวลา
1	วันจันทร์	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบเพลง	1. เพลง “ลมพัด ลมพัด” 2. ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ 3. ริบบิ้น 4. ลูกโป่ง 5. ตุ๊กตา 6. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
	วันพุธ	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบนิทาน	1. นิทาน “เมื่อได้ทะเล” 2. ที่คาดศีรษะ หน้ากาก หมวกรูปสัตว์ 3. ริบบิ้นสีต่าง ๆ 4. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
	วันศุกร์	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบ คำคล้องจอง	1. คำคล้องจอง “นกกระจอก นกกระเจิบ” 2. ชุดอุปกรณ์ประกอบอาหาร 3. ที่คาดศีรษะ หน้ากาก หมวกรูปนกชนิดต่าง ๆ 4. ชุดแต่งกาย 5. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
2	วันจันทร์	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบปริศนาคำทาย	1. ปริศนาคำทาย (ผึ้ง, ช้าง, ค้างคาว, เสือ, กระจับปี่) 2. ที่คาดศีรษะ หน้ากากหมวกรูปสัตว์ต่าง ๆ 3. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
	วันพุธ	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบเพลง	1. เพลง “มากินข้าวลี” 2. รูปภาพอาหาร 3. ที่คาดศีรษะรูปอาหารต่าง ๆ 4. ริบบิ้น 5. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
	วันศุกร์	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบ คำคล้องจอง	1. คำคล้องจอง “ต้นไม้ที่รัก” 2. ที่คาดศีรษะต้นไม้ชนิดหน้ากาก 3. อุปกรณ์ปลูกต้นไม้ 4. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.

ตารางที่ 1 ตารางการดำเนินการทดลอง (ต่อ)

สัปดาห์	วัน	กิจกรรม	สื่อ/วัสดุอุปกรณ์	เวลา
3	วันจันทร์	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบเพลง	1. เพลง “ไอ้ทะเลแสนงาม” 2. ที่คาดศีรษะ หน้ากากหมวกรูปสัตว์น้ำ ต่างๆ 3. ห่วงยาง 4. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
	วันพุธ	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบปริศนาคำทาย	1. ปริศนาคำทาย (กบ, ปลา, นก, งู, แมว) 2. ที่คาดศีรษะ หน้ากากหมวกรูปสัตว์ต่างๆ 3. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
	วันศุกร์	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบนิทาน	1. นิทาน “กระต่ายกับเต่า” 2. ที่คาดศีรษะ หน้ากาก หมวกรูปสัตว์ต่างๆ 3. หนังสือนิทาน 4. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
4	วันจันทร์	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบเพลง	1. เพลง “พระอาทิตย์ยิ้มแฉ่ง” 2. ที่คาดศีรษะ หน้ากากหมวกรูปใบหน้า 3. รูปภาพ ก้อนเมฆ พระอาทิตย์ 4. ลูกโป่ง 5. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
	วันพุธ	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบ คำคล้องจอง	1. คำคล้องจอง “แม่จ๋าเอ๋ย” 2. ที่คาดศีรษะรูปงู ชนิดหน้ากาต่าง ๆ 3. หนังสือนิทาน 4. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.
	วันศุกร์	การเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ประกอบเพลง	1. เพลง “เต่า เต่า เต่า มี 4 ขา” 2. ที่คาดศีรษะ หน้ากากหมวกรูปสัตว์ต่างๆ 3. รูปภาพ สัตว์ 4. หนังสือนิทาน 5. เครื่องเคาะจังหวะ	08.30 น. – 09.00 น.

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม
โดยมีการให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 3 แทน เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะทางสังคมมาก

คะแนน 2 แทน เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะทางสังคมปานกลาง

คะแนน 1 แทน เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะทางสังคมน้อย

มีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

2.34 – 3.00 แทน เด็กมีการพัฒนาทักษะทางสังคมในระดับมาก

1.67 – 2.33 แทน เด็กมีการพัฒนาทักษะทางสังคมในระดับปานกลาง

1.00 – 1.66 แทน เด็กมีการพัฒนาทักษะทางสังคมในระดับน้อย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ อิริคสัน (Erikson's Theory of Development) (Erikson, 1975) ฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst's Theory of development) และซัลลิแวน (Sullivan's A Social Interpersonal Theory of Development) ประกอบด้วยการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก

ปฐมวัยโดยจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบในหน้าที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า

1. การออกแบบกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การออกแบบกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่เล่นร่วมกับผู้อื่น มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ซึ่งการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 12 กิจกรรม โดยใช้ทดลองกับเด็กปฐมวัย 12 กิจกรรม เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที และใช้ประเมินเด็ก 2 กิจกรรม ซึ่งจากผลการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้

2. การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองเคลื่อนไหวแบบกลุ่มโดยรวม

การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	1.40	0.45	น้อย	2.90	0.54	มาก
2. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	1.20	0.45	น้อย	2.80	0.45	มาก
3. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่	1.60	0.55	น้อย	2.80	0.45	มาก
รวม	1.40	0.48	น้อย	2.83	0.48	มาก

จากตารางที่ 2 การพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม โดยรวมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการทดลองเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 2. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 3. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกรายด้าน พบว่า

ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ก่อนการทดลองเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม โดยรวมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการทดลองเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า 1. ช่วยเพื่อนเก็บของเล่นเมื่อเล่นเสร็จ ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 2. รู้จักการแบ่งปันให้เพื่อนยืมวัสดุ

อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 3. ช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาระหว่างการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม เด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 4. ช่วยพูดแนะนำวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อนเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ เด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 5. ช่วยเหลือเพื่อเมื่อเพื่อนมีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ เด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก

ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนการทดลองเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม โดยรวมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการทดลองเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า 1. เล่นของเล่น หรือใช้อุปกรณ์ร่วมกันกับผู้อื่นได้ ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 2. ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนจนสำเร็จเรียบร้อย ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 3. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 4. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 5. พูดสนับสุนนหรือให้กำลังใจเพื่อนขณะทำกิจกรรม ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก

ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ก่อนการทดลองเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม โดยรวมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง หลังการทดลองเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า 1. เก็บของเข้าที่ได้อย่างถูกต้อง เด็กมีพัฒนาการอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 2. ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงของห้องเรียน ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 3. ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 4. เข้าใจในหน้าที่บทบาทตนในฐานะสมาชิกของห้องเรียน ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก 5. รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่กลุ่มได้มอบหมายด้วยความเต็มใจ ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การออกแบบกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายเป็นกลุ่มตามจังหวะเพลง ดนตรี คิดทำทางตามจินตนาการ มีการวางแผนร่วมกันภายในกลุ่ม การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายอย่างอิสระและความสนใจของเด็ก ที่ได้ใช้ทักษะทางสังคม ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่อย่างเต็มที่ ทำให้ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาได้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลนี้การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่ม ตลอดช่วงเวลาทดลอง 4 สัปดาห์ มีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นก่อนการจัดกิจกรรม และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณภรณ์ มะลิรัตน์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่ม ที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มของเด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ ทักษะทางสังคมด้านการให้ความร่วมมือ ทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคมด้านการเป็นผู้นำ ผู้ตาม และทักษะทางสังคมด้านการแสดงออก โดยการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มส่งผลต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ ทักษะทางสังคมด้านการให้ความร่วมมือ ทักษะทางสังคมด้านการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ทักษะทางสังคมด้านการแสดงออก และผลการเปลี่ยนแปลง พบว่า คะแนนทักษะทางสังคมโดยรวม และรายด้านเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกช่วงสัปดาห์ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน

ผลการศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ซึ่งการสอนในแต่ละแผนเด็กจะได้รับการส่งเสริมทักษะทางสังคม 3 ด้าน คือ 1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น 2. ด้านการ

ทำงานร่วมกับผู้อื่น 3. ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ มาเป็นกิจกรรมในการจัดประสบการณ์ เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 แผน ส่งผลให้การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม ก่อนการทดลองโดยรวมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับน้อย หลังการทดลองเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเด็กมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการช่วยเหลือผู้อื่นให้แก่เด็กได้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มที่ครูจัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบเพลง เคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบนิทาน การเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบคำคล้องจอง และการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบปริศนาคำทาย ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้ เก็บข้อมูลระหว่างดำเนินกิจกรรมทุกแผน และพบว่าเด็กสามารถร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนานและมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งการเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ที่หลากหลายไม่ซ้ำกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นอกจากนี้แล้วการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มยังทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีความหมาย ฝึมองตนเอง และฝึมองเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้เด็กเห็นพฤติกรรมการทำงานของคนและกัน เมื่อเพื่อนไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมที่มีความท้าทายจะทำให้เพื่อนได้ช่วยเหลือกัน ซึ่งพฤติกรรมภายใต้บรรยากาศที่มีอิสรภาพในการเรียนรู้ ให้สมาชิกที่ทำงานร่วมกันมีเสรีภาพในการช่วยเหลือกันอย่างมีความสุขและสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development) (Erikson, 1975) ที่เน้นถึงความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพของมนุษย์ว่าจะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ การพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิต ถ้าได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่บุคคลจะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาขึ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ธรรมสิริวัฒน์ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กโฮมเทค พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมดีขึ้นและมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเด็กมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยได้ทำการจัดกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้พร้อมทั้งเก็บข้อมูลของแต่ละแผนโดยละเอียด โดยด้านนี้ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมด้วยการให้เด็กเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบปริศนาคำทาย เคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบเพลง และเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบคำคล้องจอง จากการสังเกตเด็กชอบเล่นกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบเพลงและกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบปริศนาคำทายด้วยความสนุกสนาน ส่วนกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบคำคล้องจองมีความติดขัดอยู่บ้างแต่ก็ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้เป็นอย่างดี ลักษณะพัฒนาการทางร่างกายของเด็กปฐมวัยมีความก้าวหน้ามาก ทั้งพัฒนาการทางด้านการทรงตัว การเดิน การวิ่ง และการกระโดด เด็กวัยนี้จะสามารถบังคับการเคลื่อนไหวของร่างกายในการยืน การเดิน การวิ่ง และการกระโดด ได้อย่างเสรี พัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่จะมีความก้าวหน้ามากกว่ากล้ามเนื้อมัดเล็ก และจะสามารถใช้ส่วนต่างๆ ได้ดีขึ้นตามอายุ ดังทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเกอร์ (Havighurst's Theory of development) ที่ได้อธิบายถึงลักษณะของพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของบุคคลว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นเป็นงานประจำวันซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้นๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้นจะมีผลต่อการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉริย์ ไกรกิจราษฎร์, รัชฎาญจน์ ทองถาวร และไพบุลย์ อุปโน (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ได้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาทักษะทางสังคม ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเล่นร่วมกับผู้อื่น ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านการเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมกิจกรรมทั้งหมด 18 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้เวลากิจกรรมละ 45 นาที เป็นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีความเหมาะสมสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายได้ตามวัตถุประสงค์ 2. ผลการประเมินทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมาย โดยรวมมีผลคะแนนการประเมินทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 86.57 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 65.00 ผลที่ได้จากการประเมินแยกแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น (ร้อยละ 89.17) ด้านการเล่นร่วมกับ

ผู้อื่น (ร้อยละ 88.75) ด้านการทำงานร่วมกัน (ร้อยละ 84.59) ด้านการเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น (ร้อยละ 83.75) ตามลำดับ

ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเด็กมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ การเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบเพลง การเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบเพลง และการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มประกอบนิทานหมุนเวียนสลับกันไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพบว่าเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมและสนุกสนาน เด็กสามารถเก็บของเข้าที่ได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงของห้องเรียน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ เข้าใจในหน้าที่บทบาทตนในฐานะสมาชิกของห้องเรียน ตลอดจนรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่กลุ่มได้มอบหมายด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Sullivan's A Social Interpersonal Theory of Development) ซึ่งได้กำหนดขั้นพัฒนาการจากพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและประสบการณ์ส่วนตัวระหว่างบุคคล และการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะนำไปสู่ความมั่นคงและปลอดภัย ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กได้เรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สิ่งสำคัญคือเราจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บางคนอาจช้า บางคนอาจเร็ว ซึ่งพัฒนาการทางร่างกายเป็นเครื่องมือชี้ความพร้อมในการดำรงชีวิตของเด็กได้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปราณี แก้วชุมเหล็ก (2559) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การละเล่นพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านที่เหมาะสมในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการละเล่นพื้นบ้าน คือ กิจกรรมการเล่นกิจกรรมดอกไม้ กิจกรรมการเล่นกาปักไข่ กิจกรรมการเล่นกระโดดเชือกคู่ กิจกรรมการเล่นกำท่าย กิจกรรมการเล่นเก้าอี้ดนตรี กิจกรรมการเล่นขี่ม้าส่งเมือง กิจกรรมการเล่นแข่งเรือบก กิจกรรมการเล่นเตย กิจกรรมการเล่นหนอนวง และกิจกรรมการเล่นน้ำขึ้นน้ำลง 2. ผลจากความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์จากผลการพัฒนาและหาคุณภาพแผนด้านประสิทธิผลที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในการนำไปใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเมืองคลอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านมีค่าเท่ากับ 0.6936 คิดเป็นร้อยละ 69.36 แสดงว่าแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 69.36 และ 3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหา และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการละเล่นพื้นบ้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ดวงฤดี บุญราศรี (2562) ได้ทำวิจัย เรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมกลางแจ้ง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมกลางแจ้ง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.02/83.21 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด 2. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมกลางแจ้ง มีทักษะทางสังคมหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 3. ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมกลางแจ้ง เท่ากับ 0.6407 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 64.07

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาศึกษาการออกแบบกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยและเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การออกแบบกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ มีทั้งหมด 12 กิจกรรม โดยใช้ทดลองกับเด็กปฐมวัย 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที จากผลการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่ากิจกรรมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้

ผลการศึกษาระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มโดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่า 1) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมโดยรวมเด็กมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับน้อยหลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะอยู่ในระดับมากซึ่งในช่วงสัปดาห์ที่ 1-2 เด็กไม่กล้าแสดงออกเพราะยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมมักจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือ 2) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมโดยรวมเด็กมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะในระดับมากเป็นเพราะเมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมบ่อยขึ้น เด็กจะให้ความร่วมมือ รู้จักช่วยเหลือเพื่อน และรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองดีขึ้น 3) ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ก่อนการจัดกิจกรรมโดยรวมเด็กมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะในระดับมาก จากการสังเกตจะพบว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงเร็วช้าแตกต่างกันแต่เมื่อมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่องสม่ำเสมอเด็กจะมีการทักษะทางสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ และเริ่มเห็นได้ชัดในช่วงสัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ครูเป็นเพียงผู้เตรียมสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเมื่อเด็กพบปัญหาในการทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยจะต้องให้เวลาแก่เด็กในการปรับตัวที่จะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งในช่วงสัปดาห์แรกเด็กไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเท่าที่ควร ดังนั้นครูจึงต้องคอยกระตุ้น ให้กำลังใจในการทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวและควรส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระโดยสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานกับเด็ก เพื่อให้เด็กรู้สึกไว้วางใจและเชื่อมั่นในการทำกิจกรรม

1.2 การเลือกใช้อุปกรณ์ ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์เอง เด็กจะมีพฤติกรรมเป็นตัวของตัวเอง มีความภาคภูมิใจในตนเองที่เด็กตัดสินใจในทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองยอมรับในการกระทำของตนเองมีความสุขเมื่อประสบผลสำเร็จ

1.3 เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและความสนใจของเด็กเนื่องจากเด็กมีความสนใจในการเลือกกลุ่ม เลือกอุปกรณ์ เพลง กิจกรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างกันครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้เวลาในการตัดสินใจ

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

2.1 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มด้านนี้ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมเด็กมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมากทุกข้อ อย่างไรก็ตามในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมด้านนี้ควรเน้นเรื่องการช่วยกันทำงาน เช่น ช่วยกันเก็บของเล่นให้เรียบร้อยหลังเล่นกิจกรรมเสร็จ และการช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาระหว่างการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม เป็นต้น

2.2 ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มด้านนี้อยู่ในระดับมากทุกข้อ และกิจกรรมที่มีผลอยู่ในระดับมากกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ เด็กยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงว่าการจัดกิจกรรมนี้สามารถพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ส่วนเรื่องของการใช้อุปกรณ์ร่วมกันกับผู้อื่น ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ และการให้กำลังใจเพื่อนขณะทำกิจกรรมครูควรฝึกอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นี้ได้

2.3 ด้านความรับผิดชอบในหน้าที่ ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มด้านนี้อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้เด็กเป็นคนตั้งใจทำงาน รับผิดชอบต่อหน้าที่ เก็บของเข้าที่ได้อย่างถูกต้อง แต่ยังมีกิจกรรมที่ต้องพัฒนาเพื่อให้เด็กมีทักษะทางสังคมในเรื่องของการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงของห้องเรียน และเข้าใจในหน้าที่บทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของห้องเรียน เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาการในด้านอื่น ๆ เช่น พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก พัฒนาการด้านการคิดแก้ปัญหา ทักษะทางภาษาความเชื่อมั่นในตนเอง

3.2 ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม

3.3 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม ที่มีความสัมพันธ์กับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ ธรรมสิริวัฒน์ และปัทมวดี เล่ห์มงคล. (2559). การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กโฮเตค. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 22(1), 76-84.
- ณภคร เจละละ. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำในเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 3(8), 55-66.
- ดวงฤดี บุญราศรี. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมกลางแจ้งเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองปาดอง จังหวัดภูเก็ต. *วารสาร เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 3(8), 68-78.
- วรรณภรณ์ มะลิรัตน์. (2554). ผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่ม ที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วรรณศา แสงโรจน์รุ่ง. (2557). ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุปราณี แก้วชุมเหล็ก. (2559). การพัฒนาการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นพื้นบ้าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- อัจฉรีย์ ไกรกิจราษฎร์, รัชฎาญจน์ ทองถาวร และ ไพบุลย์ อุบันโน. (2564). การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(2), 351-361.
- Erikson, E.M. Verbai. (1975). *Childhood and Society*. New York: Morton.

